

משרד ההגדרה והתרבות - המחלקה לתרבות חורגית

גליונות לעיון בפרשת השבוע
ערוכים בידי נחמה ליבוביץ - שנת תשס"ז

סד-תבוא (תשכ"א)

כ"ח א' - ה'

א. חשנה את הפסוקים הראשונים של הברכות ושל הקללות.

ברכות כ"ח א' - ה'

קללות כ"ח ט"ו - י"ז

טו. והיה אם לא תשמע...
לשמור לעשות את כל
מצותיו וחקתיו
מה. ובאו עליך כל הקללות
האלה כי לא שמעת בקול
ה'.
י. ארור מבאך ומשאתך
יח. ארור פרי בטנך ופרי אדמתך
שגר אלפיך ועשתרות צאנך

1 א. והיה אם שמע תשמע בקול ה'
אלוקיך לשמור לעשות את
כל מצותיו וחקתיו....
2 ב. ובאו עליך כל הברכות
האלה והשיגוך כי תשמע
בקול ה' אלוקיך.
3 ד. ברוך פרי בטני ופרי אדמתך
...שגר אלפיך ועשתרות
צאנך
ה. ברוך מבאך ומשאתך

1 הסבר אחדות מן השבועיים בסדר הברכות והקללות.

2 הסבר למה לא באמר גם אצל הברכות "והקללות"?

3 הסבר מהי סבת הפיכת לשון העתיד שבברכות ללשון עבר בקללות.

השנה לשאלה זו את ההבדל בסגנון בין ברכות לקללות בתחילתן ראה:

ר"ח כ"ח

ר"ח כ"ז

והקללה אם לא תשמעו

את הברכה אשר תשמעו

והנה שלשה פירושים המפרשים את השוני בפרשת ראה:

רש"י ז"ל את הברכה: על מנת אשר תשמעו
(להבנת דברי רש"י ע' גמ' גטין ע"ד ע"א: "דאמר רב הונא אמר רבי:
כל האומר "על מנת" כאומר מעכשיו דמי).
רבנו בחיי: "אם" הוא לשון מטופק ולא רצה להזכירו בענין הטובה, אבל
בפירענות הזכיר לשון מטופק, ולכך כתב בברכה "אשר תשמעו" - שהוא
לשון ודאי.

העמק דבר: משום שהקב"ה מסייע תחילה שכולל לקיים את המצוות ראה"כ
אם שומעים דבר ה' מוסיף שכר.

לפי איזו משלשת הדעות האלה ניתן לענות לשאלתנו? (3)

ב. פסוק ב': ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך

כי תשמע בקול ה' אלוהיך.

לפסוק זה מקשה האלשיך:

ראוי לשוט לב אומרנו (בפ' ב') "כי תשמע בקול ה' אלוקיך" כי הלא זה היה
פתח דבריו: "והיה אם שמע תשמע בקול ה' אלוקיך... ובאו עליך כל הברכות
האלה והשיגוך" ואם כן, אחר אומרנו שבטכר מה ששמע ישמע בקול ה', יבואו
עליך כל הברכות, למה חזר לומר "כי תשמע בקול ה' אלוקיך?"

השנה לשאלתו את שתי התשובות הבאות:

הכתב והקבלה: טעם "כי" במלת "אשר" (דאטס), שהמשפט הקודם סיבה למשפט
הבא, כמו (שמות ג') "מי אנכי כי אלך...". ויודיע בזה התכלית המכוון
בברכות האלה, שעל ידיהם תהיה דעתכם פנויה לשמור התורה, כי בזמן שאדם
חולה או רעב או כדומה אין דעתו פנויה להתעסק במצוות כראוי; לכן יבטיח,
שכאשר יעשו המצוות, יוסרו הדברים המונעים אותו מעשותם וישפיע עליהם כל
הטובות המוזיקות ידינו לעשות התורה. (כי אין סבב כל הברכות סוף מתן שכר
של מצוות, דשכר מצווה בהאי עלמה ליכא (אין שכר מצווה בעוה"ז), אבל הן
סבות גורמות לחיי עד.

(כי-תבוא תשכ"א)

חמלבי"ם: "ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגור, כי תשמע בקול ה' אלוקיך" ... ולא יעלה במחשבתך, אם כל היום תהגה רץ ביראת ה' ולא יספיק לך לעסוק בעניני עצמך רק בהכרחיות בבית ובשדה (ולא במותרות) ואם כן, איך יהיו עניניך בגד הגויים אשר סביבותיכם? הם יחשבו עליך רעה ואתה לא תדע. לזה אמר: "ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגור כי תשמע בקול ה'". אף שתהיה עסוק כל הימים לשמוע את קול ה', עם כל זה יתקיימו כך הברכות ע"י שהם ירדפוך וישיגוך.

א 1) מה ההבדל בין שני התשובות האלה מבחינת תפישתם חלשונות את פסוקנו?

2) מה ההבדל שביניהם בתפישת רעיון הברכה המובטחת?

א ג. ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגור כי תשמע בקול....

בעל העמק דבר שואל: "אינה מובנת מליצה זו, וכי אדם הוא בדרך ובדרך מן הברכות עד שאמר "והשיגוך"?

בסה ליישב קושיתו זו!

ד. חידה!

בבא בתרא פ"ט "והיה אם שמוע תשמע" - אמר ר' לוי: בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם. הקב"ה ברך את ישראל בכ"ב ברכות: מן "אם בחוקותי תלכו" עד "קוממיות" וקללן בשמונה: מן "ואם בחוקותי תמאסו" עד "ואת חוקותי געלה בפשם". ואלו משה רבנו ברכן בשמונה: מן "והיה אם שמוע תשמע" עד "לעבדם", וקללן בכ"ב: מן "והיה אם לא תשמעו" עד "ואין קרובה".

xx הסבר כיצד הגיע ר' לוי למספרים אלה?

מה הרעיון שבהשוואת זו בין הקב"ה למשה?

חשאלות המסומנות x קשות והמסומנות xx קשות ביותר, יפתור כל אחד לפי הבנתו. שאלות וגם תשובות יש לשלוח לד"ר נחמה ליבוביץ, שכונת קריית-משה, ירושלים